

ÅRSPLAN SAMFUNNSFAG 6.TRINN 2018-2019

TID	EMNE		DELMÅL				LÆRINGSKJENNETEGN/ VURDERINGSKRITERIER		
34-35	Si det med symboler; Identitet og kultur Gaia s 6-14		Lære om: <ul style="list-style-type: none"> Hva mener vi med identitet Hva som er med på å forme vår identitet Hva vi mener med kultur Hvordan kultur kan forandre seg 				Høy måloppnåelse	Middels måloppnåelse	Lav måloppnåelse
	Læringsstrategier: <ul style="list-style-type: none"> Bisonoverblikk Tankekart Vølskjema Læresamtale 		Historie	Utforskeren	Geografi	Samf.	Høy måloppnåelse – hva mener vi med identitet: Kunne forklare hva vi mener med et menneskes identitet. Kunne forklare ordet arv. Kunne forklare ordet miljø.		
						Eleven skal kunne samtale om kjærleik og respekt, variasjon i seksuell orientering og samliv og familie og diskutere konsekvensar av manglande respekt for ulikskap	Høy måloppnåelse - hva som er med på å forme vår identitet: Kunne forklare hvem som er med på å forme vår identitet.		
			Begreper: identitet, arv, miljø, seksuell identitet, homofil, heterofil, partnerskap, kultur, ungdomskultur,				Høy måloppnåelse – hva vi mener med kultur: Kunne forklare hvordan barn lærer samfunnets kultur. Kunne fem eksempler på hva vi mener med kultur i dagliglivet.		
		Muntlige ferdigheter	Å kunne skrive	Å kunne lese	Å kunne regne	Å kunne bruke digitale verktøy	Høy måloppnåelse – hvordan kultur kan forandre seg: Kunne forklare hvorfor det ikke fantes egen ungdomskultur tidligere.		
	Kunne fortelle klassen om identitet.	Skrive litt om identitet i arbeidsboka.	Kunne finne hvor det står om ungdomskultur i læreboka og lese dette høyt for en medelev.						

TID	EMNE	DELMÅL				LÆRINGSKJENNETEGN/ VURDERINGSKRITERIER		
						Høy måloppnåelse	Middels måloppnåelse	Lav måloppnåelse
36-38	Samfunnskunnskap De som styrer landet Gaia s 16-28	Lære om: <ul style="list-style-type: none"> Hva storting og regjering gjør Hvilke politiske partier vi har i Norge Nasjonale og lokale valg Hvordan lov og rett fungerer 				Høy måloppnåelse – hva storting og regjering gjør: Vite hva vår nasjonalforsamling heter Vite hva slags styreform vi har i Norge Vite hvilke oppgaver Stortinget har Vite hva regjeringen skal gjøre Vite hvem som leder regjeringen		
	Læringsstrategier: <ul style="list-style-type: none"> Bisonoverblikk Begrepskart Skrive nøkkelord Nærlese Letelese Faktasetninger 	Utforskaren	Historie	Geografi	Samfunnskunnskap	Høy måloppnåelse – hvilke politiske partier vi har: Vite hvilke politiske partier vi har i Norge		
	Begreper: Storting, regjering, nasjonalforsamling, monarki, republikk, grunnlov, budsjett, politikk, nasjonale og lokale valg, stemmerett, stemmer, kommunestyre, fylkesting, ordfører, straffesak, rettsak, tingrett, lagmannsrett, høyesterett, dommer, sivil sak, massemedier, ytringsfrihet,	formulere eit samfunnsfagleg spørsmål, foreslå moglege forklaringar og belyse spørsmålet gjennom ei undersøking			gjere greie for dei viktigaste maktinstitusjonane i Noreg og deira hovudoppgåver og diskutere skilnader mellom å leve i eit demokrati og i eit samfunn utan demokrati gjere greie for kva eit politisk parti er, og diskutere nokre sentrale motsetnader mellom dei politiske partia i Noreg	Høy måloppnåelse – nasjonale og lokale valg: Vite hvilke to ulike valg vi har i Norge Vite hvilke oppgaver kommunestyret har. (minst tre) Vite hvem som leder kommunestyret Vite hvor gammel en må være for å ha stemmerett i Norge Vite hvor ofte det er valg i Norge		
	Muntlige ferdigheter	Å kunne skrive	Å kunne lese	Å kunne regne	Digitale ferdigheter	Høy måloppnåelse – hvordan lov og rett fungerer: Vite hva en straffesak er Vite hva vi mener med at en person er tiltalt i en sak Vite hvilke to ting som blir avgjort i retten Vite hva en forsvarer gjør Vite hvilke regler som gjelder for om en person kan bli dømt og straffet i Norge Vite hvorfor rettsvesenet er viktig i et demokrat		
	Rollelek: Diskutere "politikk" i klassen Forklare diagrammer Argumentere i tenkt rettsak Lese leserinnlegg	Svare med hele setninger Skrive leserinnlegg	Kunne hente informasjon fra faktateksten. Kunne lese diagrammer		http://globus.cappelen.no			

TID	EMNE	DELMÅL	LÆRINGSKJENNETEGN/ VURDERINGSKRITERIER						
39-42	Vikingtid Gaia s 30-44	Lære om vikingtid: <ul style="list-style-type: none"> • Kilder som forteller om vikingene • Vikingskipet fra Oseberg • Hvordan vikingene levde • Vikingenes reiser til fremmede land • Hvordan Norge ble samlet under en konge • Hvordan Norge ble kristnet 			Høy måloppnåelse	Middels måloppnåelse	Lav måloppnåelse		
	Læringsstrategier: <ul style="list-style-type: none"> • Bisonoverblikk • Tankekart • Begrepskart 	Utforskeren	Historie	Geografi	Samfunns kunnskap	Høy måloppnåelse: <ul style="list-style-type: none"> • Eleven vet litt om Snorre Sturlasson, og kilder som forteller om vikingene • Eleven kan fortelle om Osebergskipet • Eleven kan si noe om hvordan vikingene levde og oppgaver de hadde. • Eleven kan fortelle om reisene til vikingene • Eleven kan fortelle om når Norge ble samlet under en konge. • Eleven kan si noe om hvordan Norge ble kristnet. 			
		finne og trekke ut samfunnsfagleg informasjon ved søk i digitale kjelder, vurdere funna og følge reglar for nettvett og nettetikk bruke digitale verktøy til å presentere samfunnsfagleg arbeid og følge reglar for personvern og opphavsrett skrive samfunnsfagleg tekst ved å bruke relevante fagomgrep og fleire kjelder	Fortelje om hovudtrekk ved samfunnsutviklinga i Noreg frå vikingtida til slutten av dansketida og gjere nærare greie for eit sentralt tema i denne perioden						
		Begreper: Kongesaga, vikingskip, vesterveg, austerveg, Hvitekrist,							
	Muntlige ferdigheter	Å kunne skrive	Å kunne lese	Å kunne regne	Digitale ferdigheter				
Kunne delta aktivt i en samtale om vikingtiden	Skrive en fortelling fra vikingtiden og fremføre denne for klassen.	Kunne hente informasjon fra faktateksten.	Bruke uttrykket periode og vise sammenhenger mellom fortid og nåtid ved å plassere ei rekke hendinger på ei tidslinje.	http://globus.cappelen.no					

TID	EMNE	DELMÅL				LÆRINGSKJENNETEGN/ VURDERINGSKRITERIER		
43-48	Kongeriket Norge Gaia s 46-58 Høymiddelalderen i Norge Gaia s 60-74	Lære om middelalderen i Norge: <ul style="list-style-type: none"> • Hvorfor kong Olav Haraldson ble helgen • Kong Sverre og birkebeinerne • Kongesagaene som historiske kilder • Hvordan kongen styrte landet • Hvordan bondefamiliene og folk i byene levde • Svartedaudem og dårlige tider 				Høy måloppnåelse	Middels måloppnåelse	Lav måloppnåelse
	Læringsstrategier: <ul style="list-style-type: none"> • Bisonoverblikk • Tankekart • Begrepskart • Nøkkelord 	Utforskeren lese tekstar om menneske som lever under ulike vilkår, og drøfte kvifor dei tenkjer, handlar og opplever hendingar ulikt plassere ei hendingsrekkje i historie og samtid på tidslinje og kart	Historie -gjere greie for sentrale trekk ved tidsepokane mellomalder, renessanse og opplysningstid i Europa og diskutere grunnar til denne tidsinndelinga	Geografi	Samfunns kunnskap	Høy måloppnåelse : <ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan fortelle om Olav den hellige • Eleven kan fortelle om kong Sverre, birkebeinerne og baglerne • Eleven kan si noe om hvordan landet ble styrt, og om hvordan vanlige folk levde • At svartedauden kom til Norge i 1349 og halverte innbyggertallet • At det ble dårligere tider etter svartedauden og Norge ble etter hvert styrt av Danmark 		
	Begreper: Helgen, birkebeiner, kongesaga,							
	Muntlige ferdigheter Fortelle om hovedtrekk ved samfunnsutviklinga i Norge fra vikingtida og fram til dansketida. Fortelle om sentrale trekk ved kulturen og levekår til samene.	Å kunne skrive Skrive en middelalderfortelling Lage tegneserie Lage plakat Plassere historiske handlinger på ei tidslinje	Å kunne lese Hente informasjon fra faktateksten.	Å kunne regne Plassere historiske handlinger på ei tidslinje	Digitale ferdigheter http://globus.cappelen.no			

TID	EMNE	DELMÅL				LÆRINGSKJENNETEGN/ VURDERINGSKRITERIER		
49-53	Fremmedstyre <u>Gaja s 76-84</u>	Lære om: <ul style="list-style-type: none"> • Dronning Margrete og Kalmarunionen • Reformasjonen – Den Lutherske kirken • Heksejakt • Kristian 4. betydning for Norge • Næringsliv etter svartedauen 				Høy måloppnåelse	Middels måloppnåelse	Lav måloppnåelse
	Læringsstrategier: <ul style="list-style-type: none"> • Bisonoverblikk • Tankekart 	Historie Eleven skal kunne fortelle om hovedtrekk ved samfunnsutviklingen i Norge fra vikingetiden til slutten av dansketiden og forklare nærmere et sentralt tema i denne perioden	Geografi	Samfunnskunnskap	Høy måloppnåelse – Kristian 4. sin betydning i Norge: Kunne vite hvor lenge Kristian 4. styrte i Danmark-Norge. Kunne forklare hvorfor Norge var et verdifullt land for kongen. Kunne vite hvilke byer i Norge Kristian grunnla. Kalmarunionen: Kunne forklare hvem dronning Margrete var. Kunne vite hvilke land som var med i Kalmarunionen. Høy måloppnåelse – hva reformasjonen i Norge var: Kunne forklare hva reformasjonen var. Høy måloppnåelse - hvordan folk levde etter svartedauden: Kunne forklare hvordan det gikk med bondefamilier som overlevde svartedauden. Kunne forklare hva en ødegård var. Kunne forklare hvorfor kongen, adelen og kirken fikk mindre inntekter etter svartedauden.			
		Begreper: Dansketiden, reformasjonen, heksejakt						
	Muntlige ferdigheter	Å kunne lese	Å kunne skrive	Å kunne regne	Digitale ferdigheter			
Beskrive faglige emner og erfaringer.	Leser enkle tekster med flyt og utholdenhet. Stiller spørsmål til teksten. Kan samtale om innholdet.	Lage notater og bruke enkle kilder som grunnlag for skriving.	Velger hensiktsmessig regneart og bruker ulike metoder for å finne svaret.	Gjøre enkle digitale søk, og leser og tolker informasjon fra digitale kilder.				

TID	EMNE	DELMÅL				LÆRINGSKJENNETEGN/ VURDERINGSKRITERIER		
2-4	Forbruk og miljø Gaia s 86-105	Lære om: <ul style="list-style-type: none"> • Resurser • Forskjellige typer næringer • Hva forbruk dreier seg om • Hva økosystemer og miljø er • Hvordan forurensning kan forhindres og repareres 				Høy måloppnåelse	Middels måloppnåelse	Lav måloppnåelse
	Læringsstrategier: <ul style="list-style-type: none"> • Bisonoverblikk • Tankekart • VØL-skjema • Begrepskart 	Utforskeren	Historie	Geografi	Samfunns kunnskap	Høy måloppnåelse: <ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan, i arbeidet , bruke og forklare ord som ressurser, næring, tjenestenæring, industri • Eleven kan fortelle om forbruk, avfall, forurensning, kildesortering og gjenvinning. • Jeg kan forklare begrepet miljø og hva som menes med økosystem • Eleven kan fortelle om hvordan forurensning kan forhindres og repareres. 		
	Begreper: Resurs, næring, levevei, tjenestenæring, kornkammer, i-land, industri, forbruk, avfall, forurensning, økosystem, kildesortere, gjenvinne							
	Muntlige ferdigheter	Å kunne skrive	Å kunne lese	Å kunne regne	Digitale ferdigheter			
Kunne delta aktivt i en samtale om økosystem og miljø.	Lage spørrekort med svar Lage presentasjon med tekst og bilder	Kunne hente informasjon fra faktateksten	Sammenligne utslipp i forskjellige verdensdeler	http://globus.cappelen.no				

TID	EMNE	DELMÅL				LÆRINGSKJENNETEGN/ VURDERINGSKRITERIER		
5-6	Samfunnskunnskap REKLAME : Gaia s 108-118	Lære om: <ul style="list-style-type: none"> Hva reklame er Hvordan våre forbruksvaner blir påvirket av reklame og massemedier 				Høy måloppnåelse	Middels måloppnåelse	Lav måloppnåelse
	Læringsstrategier: <ul style="list-style-type: none"> Tankekart Begrepskart Intervju Diskutere Parsamtale Rollespill 	Utforskaren	Historie	Geografi	Samfunns-kunnskap	Høy måloppnåelse – hva forbruk er Kunne forklare med egne ord hva ordet forbruk innebærer.		
		skrive samfunnsfagleg tekst ved å bruke relevante fagomgrep			Forklare korleis informasjon frå massemedium og komersiell påverknad kan verke inn på forbruksvanar	Høy måloppnåelse – hva forbruksvaner er Vite hva vi mener med forbruksvaner Kunne gi eksempler på at forbruksvaner forandrer seg over tid Vite hvordan våre forbruksvaner blir påvirket av massemedia		
		Begreper: Forbruk, reklame, massemedie, forbruksvaner, påvirkning, sjult budskap, "bruk og kast",				Høy måloppnåelse – hva reklame er Vite hva vi mener med reklame Vite hva hensikten er med reklame Vite hva vi mener med at reklame kan ha et skjult budskap Ha en mening om hvorfor det blir lagd så mye reklame for barn og ungdom		
	Muntlige ferdigheter	Å kunne skrive	Å kunne lese	Å kunne regne	Digitale ferdigheter	Høy måloppnåelse – hvordan våre forbruksvaner blir påvirket av reklame og massemedier Kunne forklare hvordan folk kan ha ulike forbruksvaner når det gjelder klær Kunne gi et eksempel på at våre forbruksvaner kan skade miljøet Kunne gi eksempel på at våre forbruksvaner kan være bra for miljøet Vite hvordan våre forbruksvaner blir påvirket av massemedia		
	Framføre reklametekster. Framføre et miniforedrag om "bruk og kast" i samfunnet vårt	Lage reklametekster	Å kunne lese og forstå reklametekster	Kunne regne ut forskjell på gamle og nye priser.	http://globus.cappelen.no			

TID	EMNE	DELMÅL				LÆRINGSKJENNETEGN/ VURDERINGSKRITERIER		
7-13	Samfunnskunnskap Samene Nasjonale minoriteter Gaia s 120-130 og S132-144 Læringsstrategier: <ul style="list-style-type: none"> • Bisonoverblikk • Tankekart • VØL-skjema • Begrepskart • Nøkkelord • Jeg vet setninger • Faktasetninger 	Lære om: <ul style="list-style-type: none"> • Samenes kamp for sine rettigheter • Hvordan samene lever i dag • Hva sametinget er • Andre nasjonale minoriteter i Norge; Jøder, kvener, sigøynere, skogfinner og tatere 				Høy måloppnåelse	Middels måloppnåelse	Lav måloppnåelse
	Begreper: Same, samisk, urbefolkning, levemåte, sameting, samisk, joik	Utforskaren	Historie	Geografi	Samfunnskunnskap	Høy måloppnåelse – samenes kamp for sine rettigheter Vite hva som gjorde at samene måtte kjempe for å beholde sitt språk og sin levemåte Vite hva samenes kamp har ført til og hva de har rett til i dag som var forbudt tidligere Høy måloppnåelse - hvordan samene lever i dag Vite minst to eksempler som viser samisk levemåter slik den var tidligere Vite minst tre ting samene har felles selv om de bor i forskjellige land Høy måloppnåelse – Hva sametinget er Vite hvilke fire lands områder sameland består av Vite hvilke tre land som har sameting Vite når det er sameting Vite hva sametinget jobber med Høy måloppnåelse – nasjonale minoriteter er Kjenne til hvilke nasjonale minoriteter vi har i Norge Vite at myndighetene har brukt lover for å stenge de nasjonale minoritetene ute fra landet eller få dem til å forandre seg. Vite at regjeringen har bedt de nasjonale minoritetene om unnskyldning for den måten de er blitt behandlet på.		
	Muntlige ferdigheter	Å kunne skrive	Å kunne lese	Å kunne regne	Digitale ferdigheter			
	Samtale Prøve å lære noen samiske ord. Øve sammen med noen.	Lage spørrekort med svar Lage presentasjon med tekst og bilder	Kunne hente informasjon fra faktateksten		http://globus.cappelen.no Lage digital presentasjon med tema: "Samene i dag".			

EMNE		DELMÅL				LÆRINGSKJENNETEGN/ VURDERINGSKRITERIER		
15-17	Internasjonalt samarbeid Gaia s 146-156	Lære om: <ul style="list-style-type: none"> Hva vi mener med internasjonalt samarbeid Hvordan internasjonalt samarbeid foregår FN og andre internasjonale organisasjoner Hvordan Norge er med i internasjonalt samarbeid 				Høy måloppnåelse	Middels måloppnåelse	Lav måloppnåelse
	Læringsstrategier:	Historie	Utforskaren	Geografi	Samf.	Høy måloppnåelse – hva vi mener med internasjonalt samarbeid: Kunne forklare hva internasjonalt samarbeid er. Kunne noen eksempler på saker der det lønner seg å samarbeide med andre land. Høy måloppnåelse - hvordan internasjonalt samarbeid foregår: Kunne forklare måter internasjonalt samarbeid foregår på. Høy måloppnåelse – om FN og andre internasjonale organisasjoner: Kunne forklare hva FNs viktigste oppgave er. Kunne noen av gruppene menneskerettighetene er delt inn i. Kunne forklare hva FNs tusenårsmål handler om. Kunne forklare hva UNICEF er.		
	<ul style="list-style-type: none"> Tankekart Vølskjema Begrepskart 				Eleven skal kunne diskutere formålet med FN og anna internasjonalt samarbeid, også urfolkssamarbeid, og gje døme på den rolla Noreg har i samarbeidet	Høy måloppnåelse – hvordan Norge er med i internasjonalt samarbeid: Kunne noen organisasjoner Norge er med i. Kunne forklare forskjellen på EU og EØS. Kunne forklare hva Røde Kors jobber med.		
	Begreper: Internasjoalt samarbeid, FN, menneskerettigheter, tusenårsmål, UNICEF, urbefolkning, ILO, Røde Kors, Røde halvmåne, EU, EØS, Europarådet og Nato.							
Muntlige ferdigheter	Å kunne skrive	Å kunne lese	Å kunne regne	Å kunne bruke digitale verktøy				
Forklar en av de syv menneskerettighetene.	Lag en oversikt over ulike samarbeidsorganisasjoner Norge er med i og hva de arbeider med.	Les om menneskerettighetene i læreboka. Hvilken rettighet synes du er viktigst?	Finn kursen for euro. Hvor mange euro er 100 norske kroner?	Lag en powerpoint fremstilling om Røde Kors.				

TID	EMNE	DELMÅL				LÆRINGSKJENNETEGN/ VURDERINGSKRITERIER		
18-22	Europa- vår verdensdel: Gaia s 158-199	Lære om: <ul style="list-style-type: none"> • Navnene på de seks verdensdelene • Europas lokalisering og grenser • Hvordan været og vegetasjonen er i Europa • Om Europa som tettbefolket verdensdel • Landskap i Europa å kjenne • Geografiske hovedtrekk i Europa 				Høy måloppnåelse	Middels måloppnåelse	Lav måloppnåelse
						Høy måloppnåelse:		
						<ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan navnet på de seks verdensdelene • Eleven kan fortelle om Europas grenser, variasjon i klima og vegetasjon og befolkning • Eleven kan fortelle om Europa og landskap, storformer, fjell, fjellkjeder, innsjøer, øyer, elver og hav. 		
	Læringsstrategier:		Utforskeren	Historie	Geografi	Samfunns kunnskap		
	<ul style="list-style-type: none"> • Bisonoverblikk • Begrepskart • Skrive nøkkelord 				Samanlikne og påvise likskap og skilnader mellom land i Europa og land i andre verdensdelar			
Begreper: verdensdel, vegetasjon, tettbefolket, landformer, storformer, fjellkjede, innsjø, halvøy, landskap,								
Muntlige ferdigheter	Å kunne skrive	Å kunne lese	Å kunne regne	Digitale ferdigheter				
Rollelek: Forklare diagrammer Lese leserinnlegg Framføre reisebeskrivelse	Svare med hele setninger Lage reisebeskrivelse	Kunne hente informasjon fra faktateksten. Kunne lese diagrammer Lese reisebrosjyre	Kunne lage forskjellige tabeller og diagrammer	Arbeide med kapittelrelevante oppgaver på http://globus.cappelen.no Kunne lage stolpediagram ut i fra et regneark. Lage digital presentasjon				

EMNE		DELMÅL			LÆRINGSKJENNETEGN/ VURDERINGSKRITERIER		
23-25	Ressurser fra andre land	Lære om: <ul style="list-style-type: none"> Hvordan naturen skaper ulike leveforhold på jorda Hva det betyr at ressurser er ulikt fordelt Hvordan vi bruker ressurser fra andre land Rike og fattige mennesker og land Hvordan leveforhold kan måles Hvordan leveforholdene på jorda varierer 			Høy måloppnåelse	Middels måloppnåelse	Lav måloppnåelse
	Gaia s 204-212				Høy måloppnåelse – hvordan naturen skaper ulike leveforhold på jorda: Kunne vite hvilke naturtyper som skaper forskjeller på jorda.		
	Læringsstrategier: <ul style="list-style-type: none"> Bisonoverblikk Tankekart Nøkkelord 				Høy måloppnåelse - hva det betyr at ressurser er ulikt fordelt: Kunne gi eksempler på ikke-fornybare ressurser. Kunne gi eksempler på fornybare ressurser.		
	Historie				Geografi	Samfunns-kunnskap	Høy måloppnåelse – hvordan vi bruker ressurser fra andre land: Kunne forklare hvordan forskjellene i verden skaper grunnlag for handel.
		Eleven skal kunne <ul style="list-style-type: none"> Forklare hvorledes vi i Norge bruker ressurser fra andre steder i verden samanlikne likskapar og skilnader mellom land i Europa og land i andre verdsdelar		Høy måloppnåelse – hvordan leveforhold kan måles: Kunne forklare hva en analfabet er og hvordan det påvirker leveforholdene. Kunne gi eksempel på hvordan leveforhold kan måles.			
		Begreper: vegetasjon, landskap, ressurser, fornybar, importere, eksportere, globalisering, u-land, i-land, befolkningsvekst, analfabet.				Høy måloppnåelse – kunne noen begreper: Kunne forklare hva det betyr å importere og eksportere. Kunne forklare hva i-land og u-land er.	
Muntlige ferdigheter	Å kunne lese	Å kunne skrive	Å kunne regne	Digitale ferdigheter			
Uttrykker egne meninger, tar ulike perspektiver og formulerer spørsmål.	Finner og leser tekster på internett. Stiller spørsmål til teksten. Kan samtale om innholdet.	Å trekke grunngitte konklusjoner med økende bruk av fagbegrep og stigende refleksjon omkring tema.	Velge hensiktsmessig regneart og bruke ulike metoder for å finne svaret.	Bruke enkle digitale ressurser og verktøy for informasjonsbehandling og læring.			